

DIMENZIÓUGRÁS

Ha tehetséges vagy és szorgalmas, sok segítséget kaphatsz a terveidhez – állítja Novák Katalin, az Emberi Erőforrások Minisztériumának család- és ifjúságügyért felelős államtitkára. Szerinte a hazai tehetséggondozás olyan össznemzeti ügy, amelynek már látszanak az eredményei. A félidejénél tartó Nemzeti Tehetség Programról, a család és a pedagógusok szerepéről beszélgettünk.

Nehézzen találtunk időpontot a beszélgetésre, és hiába jöttem kora reggel, már túl van egy rádióinterjú. Mindig így indul a napja?

A legtöbbször igen, de mindig örülök, ha a tehetséggondozásról beszélhetek, mert ez a terület nincs reflektorfényben, pedig olyan rendszert építettünk ki az elmúlt tíz évben, amely nemzetközi szinten is példaértékű. Nekem is személyes szívügyem a téma. Nemcsak azért, mert háromgyerekes anyaként látom a feladatokat és a teendőket, megtapasztalom, milyen felelősséget és lehetőséget jelent, ha a gyerekek tehetségesek valamiben, hanem azért is, mert egy kicsit elfogultan azt szoktuk mondani, hogy a magyar emberek tehetségesebbek, mint más nemzetek fiai, és ennek van is igazságtartalma. Sokszor hangzik el, hogy az emberi erőforrás a legnagyobb értékünk, és ezzel egyet is értek, hiszen természeti kincsekben nem bővelkedünk, ugyanakkor a történelem során nehéz időszakokat kellett átvészelnünk, amelyek találatkonyságra és kreativitásra tanították a magyarságot. Az viszont már a mai kor emberének a felelőssége, hogy mit kezd a rá bízott tudással és tehetséggel.

– Kire vagy mire gondol? A szülőkre, a pedagógusokra vagy a kormányra? Kinek mi a feladata?

– A szülő látja meg elsőként, hogy mihez érez kedvet a gyermek, mivel foglalkozik szívesen, mi az, amihez kiemelkedő és fejleszthető affinitása van. A szülő szerepe hihetetlenül fontos, de minden anyuka és apuka elfogult, ezért nagy szerep hátrul a pedagógusokra. Ők azok, akiknek megvan a szakmai tudásuk, objektív tapasztalatra épülő alapjuk ahhoz, hogy felhívják a tehetséggondozó szakember figyelmét egy-egy gyermekre. A tehetséggondozók munkája különleges tudást igényel, hiszen ők ismerik fel, kik azok, akiket fontos felkarolni, támogatni, ösztöndíjra javasolni. Természetesen képtelenség minden iskoláskorú gyerek képességeit valamennyi területre vonatkozóan felmérni, ezért ebben nagy szerepe van a gyerekekkel napi szinten foglalkozó pedagógusoknak és a szülőknek is.

– Van idejük, energiájuk és lelkesedésük a köznevelésben dolgozó pedagógusoknak a tehetségek felismerésére és továbbkültetésére?

– Elvárjuk a pedagógus társadalomtól ezt a fajta képességet, hogy a gyerekek tehetségének felismerésében a partnereink legyenek, mi pedig eszközöket adunk ehhez. Sajnos a rendszerváltozás után voltak olyanok is szép számmal, akik azért választották a pedagógia szakokat a felsőoktatásban, mert máshová nem jutottak volna be, a ponthatár is alacsonyabb volt. Ma már ez nem így van, a pedagógus szakma megbecsültsége végre jóval magasabb, ami a fizetésekben és az ösztöndíjakban is tükröződik. A havi akár 75 ezer forintot biztosító Klebelsberg-ösztöndíjnak, illetve a pedagógus életpályának köszönhetően folyamatosan nő a felsőoktatásban tanárképzésre jelentkezők száma, és ezzel együtt a ponthatár is. Olyan perspektívát kínálunk a jövő pedagógusainak, ami alapján nem túlzás az az elvárás, hogy legyenek képzetek, lelkesek és ambíciózusak. Nemcsak a tanítás, hanem a tehetséggondozás terén is.

– Tehetséges gyerekek nemcsak a fővárosi közép-osztálybeli családokba születnek, hanem az elmaradott, zsákfálvakban lakó szegény családokba is. Őket is látja a rendszer?

– Hiszem, hogy igen. Van egy vélekedés, miszerint minden gyerek tehetséges valamiben, csak legfeljebb nem találjuk meg, hogy miben. Ha nem visszük el uszodába, sosem derül ki, hogy ő a jövő bajnoka. Ez visszavezet bennünket az előző kérdésre: a szülőknek és az első vonalban dolgozó tanárnak a felelőssége, hogy mekkora ablakot nyit a kicsiknek a világra, és kit továbbít a tehetséggondozó szakemberek felé. Adós vagyok még az állam szerepének tisztázásával. Azért dolgoztunk ki egy fejlett családtámogatási rendszert, mert szeretnénk könnyebbé tenni a gyermekvállalást és -nevelést. Az adókedvezmények, az ingyenes tanönyv, a mindenki számára elérhető óvodai rendszer,

és még sorolhatnám a támogatás egyéb elemeit, olyan keretet teremt, amely nagyon kevés országban érhető el – és ezt túlzás nélkül állítom. Aki már megpróbálta bölcsődébe vagy óvodába írni a gyermekét Nyugat-Európában, az pontosan tudja, hogy nálunk jóval gazdagabb országokban sem természetes, hogy szakképzett pedagógusok egész nap gondoskodnak a gyermekekről ingyenesen.

– Ha már szóba hozta a külföldi modellt: sok fiatal tehetség vándorol ki, ez komoly veszteség az országnak. Ha egy kicsit lehetek demagóg, ki-neveljük a tehetségeket, hogy aztán más ország elvigye őket, és az agyelszívás áldozatai legyünk?

– Fontos, hogy a fiatal generáció tagjai lehetőséget kapjanak arra, hogy részben külföldön szocializálódjanak, hosszabb-rövidebb ideig a határokon túl is tanuljanak, dolgozzanak. A mozgás szabadsága az Európai Unió egyik alapvívmánya, és valóban, a fiatalok egy része nem tér vissza. Én viszont úgy látom, hogy nagyon-nagyon a visszaáramlás: amikor a szülőknek arról kell dönteniük, hogy az iskoláskorúvá cseperedett gyerekiük milyen nyelven tanuljon meg írni-olvasni, akkor nagyon sokan határoznak úgy, hogy inkább itthoni iskolába íratják be.

– Félidejénél tart a Nemzeti Tehetség Program. Milyen eredményekről tud beszámolni?

– A program 2008-ban indult, ötpárti konszenzussal, és ez azóta is érvényes: a tehetséggondozás nemzeti ügy. A kezdeti döccenők után igazi sikertörténet vált belőle, az eredeti költségvetés a többszörösére duzzadt, de a keret változatlan; tartjuk magunkat az eredeti koncepcióhoz, miszerint Magyarország jövője érdekében befektetünk a fiatalok képzésébe. Az idei költségvetés a tavalyi 2,8 milliárd forintot is túlszárnyalva már közel 3,1 milliárd, ami okosan beosztva nagyon sok programra

tanak érdemesnek a támogatásra. Hogyan döntenek?

– A hivatalos megfogalmazás szerint a Nemzeti Tehetség Program végrehajtását és a megvalósítást finanszírozó Nemzeti Tehetség Alap működését a Nemzeti Tehetségügyi Koordinációs Fórum felügyeli. A Fórum munkájában a feladatkörükben érintett államigazgatási szervek, a tudomány képviselői, valamint a tehetségszolgálatban érdekelt szervezetek vesznek részt. Mindennek a lényege az, hogy az érintettekkel együtt, konszenzus alapján döntünk. A „kívülről” jövő kezdeményezésre jó példa a La femme

„50 tehetséges magyar fiatal” programja vagy a civil példára létrejött alumni hálózat. Mindkét kezdeményezés aktív a tehetséggondozásban, és közösséget is kovácsol.

– 2014 óta tölt be vezető pozíciót az Emmiben, és ha megenged egy szubjektív megjegyzést, még csillog a szeme. Nem fásult bele az apparátussal vívott csatákba?

– Nagyon sok támogatást kapok a munkámhoz a tárcavezetőtől és a miniszterelnöktől. Nemcsak megvalósíthatom az előremutató javaslatokat, hanem kifejezetten ösztönzik a bátor ötleteket. Igen, meg tudom valósítani azokat az elképzeléseket, amelyekben hiszek. Örömteli, hogy már látszanak az eredmények a tehetséggondozás terén is. Az említett költségvetési és uniós források segítségével a tehetséggondozás terén az elmúlt években dimenziót ugrottunk, és mára a technikai, szervezési háttér olajozott, ám a fő üzenet változatlan: ha tehetséges vagy és emellett szorgalmas is, mi is mindent megteszünk annak érdekében, hogy ez a tehetség szádba szökkenhessen. A tehetségek közöttünk élnek, figyeljünk rájuk, segítsük őket!

– Ha ez így van, akkor gondolom, szinte nagytól nézik, hogy mit, illetve kit tar-